

Prvi međunarodni interdisciplinarni skup mladih naučnika društvenih i
humanističkih nauka

KONTEKSTI

1. decembar 2012.

ZBORNIK RADOVA

Izdavač:
Filozofski fakultet
Univerziteta u Novom Sadu

The First International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in
Social Sciences and Humanities

CONTEXTS

December 1, 2012

BOOK OF
PROCEEDINGS

Publisher:
Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad

Za izdavača:
Prof. dr Ivana Živančević Sekeruš,
dekanica

For the publisher:
Prof. Dr Ivana Živančević Sekeruš,
dean

www.ff.uns.ac.rs

<http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2014-0>

ISBN
978-86-6065-292-0

UDK
3(082)
009(082)

COBISS.SR-ID
291579655

Novi Sad
2014

Ана Тешић¹
(Филолошки факултет, Београд)

КУХИЊСКА И КУЛИНАРСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА РОМАНСКОГ ПОРЕКЛА У ГОВОРУ СПИЧА²

The paper analyzes Romance loanwords in the domain of cuisine and culinary terminology of the dialect of Spič, located in the northwestern part of Bar district. The material is divided into several semantic fields – *kitchen furniture, covers, dishes, food and drink, groceries, measures* and *other* and treated etymologically as we try to determine the origin of the loanwords in question. Finally, the examined lexemes are compared with their varieties in other Montenegrin and Adriatic vernaculars in general in order to indicate different phonetic changes that have occurred and to establish in which vernaculars these loanwords are still in use today.

Key words: Serbian language, semantic analysis, etymology, Romance loanword, culinary terminology.

Увод

Вишевековна историјска и културна прожимања балканског и романског становништва на Јадранском приморју оставила су свој траг у обиљу романизама који су и данас у употреби у приморским говорима.

Под термином романизам подразумевамо старије позајмљенице романског порекла (далматороманске лексичке остатке) и новије, које обухватају лексеме преузете из венецијанског дијалекта, фурланског дијалекта, италијанског књижевног језика или из неког од осталих романских језика.

Циљ рада је да се прикаже заступљеност речи романског порекла из лексичко-семантичког поља кухиње и кулинарства у говору Спича и да се прикупљени материјал анализира према ужим лексичко-семантичким групама и са етимолошког аспекта.

Грађа за рад ексцерпирана је из студије Момчила Поповића и Драгољуба Петровића *О говору Спича: Грађа*, која садржи опис говора Спича, речник и одабране текстове писане аутентичним говором Спича. Говор Спича одабран је због бројности романизама који пружају добар увид у опстајање романског елемента у говорима Црне Горе.

¹ tesicana@gmail.com

² Рад је настао у оквиру пројекта *Етимолошка истраживања српског језика и израда Етимолошког речника српског језика* (178007), који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Територија Спича налази се у северозападном делу барског округа и представља најјужнији део Боке которске. Границе Спича чине Бар и Петровац са једне стране и планински венац који га одваја од унутрашњости са друге стране (Поповић и Петровић, 2009, стр. 12).

Анализа корпуса

У оквиру анализе корпуса испитиване лексеме распоређене су најпре у семантичка поља. Првобитна идеја је била да полазна методолошка основа за приказ овог материјала буде Толстојева теорија семантичких микропоља, на начин на који је примењена у тематски блиским монографијама Гордане Вуковић и Дијане Црњак (Вуковић, 1988, стр. 3–7; Црњак, 2006, стр. 11–15). Међутим, прикупљена грађа, коју чини невелики број алоглотских лексема, условила је унеколико другачији приступ, те смо грађу сагледали из перспективе ширих семантичких поља. Поред поменутих оквира истраживања, имали смо у виду и методолошка решења примењена у радовима неколико хрватских аутора који се баве истраживањем и анализом романизама посведочених на Хрватском приморју из перспективе лексикологије и етимологије (Гаџић, 2008; Сперијарић, 2009; Миоџић, 2011).

Прикупљени материјал сврстан је у седам семантичких поља – кухињски намештај, прекривачи, посуђе, јела и пића, намирнице, називи за мере и остало. Лексеме су даље распоређиване на основу њиховог ужег одређења. Могућност настајања нових значења и развијање деривата елементи су лексичко-семантичке анализе.

У оквиру сваког семантичког поља и потпоља лексеме су поређане азбучним редом и дата је етимолошка анализа којом се покушао утврдити романски предложак анализираних позајмљеница. Коришћени су етимолошки речници српског (тј. српско-хрватског), италијанског, румунског језика, као и REW.

Након етимолошке обраде, сваки романизам пореди се са својим варијететима из осталих говора Црне Горе, Далмације и Истре с циљем да се укаже на фонетске промене до којих је дошло и утврди ареал простирања анализираних романизама.

1. КУХИЊСКИ НАМЕШТАЈ: *таулин* м. „сто”, *таулинић* м. „столић”

таулин

- ✓ Од ит. *tavolino*, деминутива од ит. *tavolo* (Skok, 3, стр. 428–429 s.v. *tabla*; Musić, 1972, стр. 227; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 351). Могући предложак и фурл. *taulin* (< фурл. *tavle*) (REW⁵ 8514).
- Ит. *tàvola* од лат. *tābula(m)* „дрвена оса”. Из овог првобитног значења развила су се остала (DELI, стр. 1318–1319).
- Забележени и облици фонетским ликом ближи ит. предлошку – *тавулин* (Вујичић, 1995, стр. 118; Станић, 1990–1991, стр. 360) / *тавулин* (Пешикан, 1965, стр. 283); *тавољин* (Šimunović, 2006, стр. 582) / *таволин* (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 385). Ова позајмљеница

постала је мотивна реч за именицу *таулинић*, што указује на одређени степен распрострањености и одомаћености лексеме *таулин*.

таулинић

- ✓ Изведеница на с.-х. терену од именице *таулин* домаћим деминутивним суфиксом *-ић*.

2. ПРЕКРИВАЧИ: *таваја* f. „столњак”

таваја

- ✓ Вероватно од вен. *tovaia*, *tavaia* (Vinja, 3, стр. 259). Могући предложак и ит. *tovaglia* (Skok, 3, стр. 447–448 s.v. *tavalja*; Musić, 1972, стр. 227; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 351).
- Вен. / ит. реч од франачког *thwahlja* „ручник” (Skok l.c.; DELI, стр. 1355; REW⁵ 8720).
- Забележен и палатализовани облик *таваља* (Musić l.c.) / *таваља* (Lipovac-Radulović l.c.).

3. ПОСУЂЕ:

3.1. СУДОВИ ЗА КУВАЊЕ: *бруштулин* m. „лимена направа за пржење кафе”, *пињата* f. „лонац, посуда за кување (лимена, бакарна, емајлирана)”, *тећа* f. „велики лонац”

бруштулин

- ✓ Од сев.-ит. *brustolino*, док је глагол *бруштулати* од стит. *brustolare* „пржити”, влат. **brüstulare* – укрштањем клат. *üstulare*, деминутива од *ūrere* и *bruciare* (Skok, 1, стр. 221 s.v. *bruštulati*). Могући предложак и вен. *brustolin* (Musić, 1972, стр. 138; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 41).
- Значење „пржионик за кафу” познато је само северноиталијанским говорима (DELI, стр. 171–172).
- Забележено и *броштулин* (Musić l.c.) / *броштулин* (Magner i Jutronić, 2006, стр. 17); метатезом и *барштулин* (Šimunović, 2006, стр. 61). Романски суфикс на словенску основу – *пржулин* (Пешикан, 1965, стр. 271; Стијовић, 1990, стр. 300).

пињата

- ✓ Вероватно од вен. *pignata* (Musić, 1972, стр. 206). Мање је вероватно порекло од ит. *pignatta* (Skok, 2, стр. 659 s.v. *pinjav*).
- Вен. *pignata* / ит. *pignatta* вероватно од влат. **pinguiātta(m)* (< **pinguia(m)* (*ollām*) „лонац за чување масти” < *pīnguis* „маст”) (Pellegrini, 1976, стр. 165–172). Свођење на ит. *pigna* „шишарка”, са семантичким помаком мотивисаним обликом лонца мање је вероватно тумачење (DELI, стр. 928).
- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

тећа

- ✓ Од вен. *techia* (Skok, 3, стр. 467 s.v. *tigan*; Musić, 1972, стр. 229;

Lipovac-Radulović, 1981, стр. 352); уп. истрором. *teča*, фурл. *tecie* (Skok I.c.).

- Вен. *techia* у вези је с лат. *tegula* (са деминутивним суфиксом –*ŭla* < лат. *tĕgānum*). До промене *g* > *c* дошло је због хомонимије са лат. *tĕgula* „цреп”, након чега се реч раширила у ит. дијалектима (Skok I.c.; DELI, стр. 1320–1321).
- У Сплиту варијетет *теча* (Magner i Jutronić, 2006, стр. 174).

3.2. СУДОВИ ЗА ПЕЧЕЊЕ: *просуља* f. „тигањ”

просуља

- ✓ Далм.-ром. лекс. остатак од лат. *frīxorīa*, изведенице од лат. *frīgere* (Skok, 3, стр. 58 s.v. *prsurā*; Šega, 2006, стр. 147); на порекло из далм. латинитета указује очувани велар (уп. Rocchi, 1990, стр. 181). Мање је вероватно порекло од жит. *frēsola* (Musić, 1972, стр. 213).
- Забележено и *прсура* (Jurišić, 1973, стр. 173; Šimunović, 2006, стр. 476), као и *парсура* (Dulčić i Dulčić, 1985, стр. 583).

3.3. СУДОВИ ЗА ОБЕДОВАЊЕ И СЕРВИРАЊЕ: *дузина* f. „комплет од 12 кашика, виљушака, тањира”, *кача* f. „мала бакарна посуда са дугом дршком слична савременој кутлачи”, *пирун* m. „виљушка”, *пјат* / *пљат* m. „тањир”, *ћикара* f. „шољица за црну кафу”, *шкудела* f. „шоља за белу кафу”

дузина

- ✓ Од ит. *dozzina* „туце” (Skok, 1, стр. 458 s.v. *dunjuli*; Musić, 1972, стр. 154; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 69). Уп. вељотско *dotko*, фурл. *dodis* (REW⁵ 2799).
- Ит. *dozzina* од фр. *douzaine*, од крајњег лат. *duodecim* (DELI, стр. 363–364; Skok I.c.).
- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

кача

- ✓ Далм.-ром. лекс. остатак од каснолат. *cattia* (> ит. *cazza*); облици са –*ч*- старији од облика са –*ц*-, нпр. *каџол*, *каџола* (Skok, 2, стр. 10 s.v. *кача*¹; Musić, 1972, стр. 170; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 87).
- Ит. *cazza* од срлат. *cattia* „шоља”, неразрешене етимологије (DELI, стр. 220).
- Лексема посведочена у Црној Гори (Станић, 1990–1991, стр. 354; Lipovac-Radulović, 1997, стр. 117) и Конавлима (Kašić, 1995, стр. 356).

пирун

- ✓ Од вен. *piron*, у приморским говорима; иначе, балк. грецизам (гр. *πετρόνιον* > нгр. *πετρούνι*) (Skok, 2, стр. 643 s.v. *perun*¹; Musić, 1972, стр. 207).
- Забележено и *перун* (Kalogjera et al., 2008, стр. 248) / *перѹн* (Šimunović,

2006, стр. 394; Dulčić i Dulčić, 1985, стр. 587) / *перун* (Mardešić-Centin, 1997, стр. 296).

пјат / пљат

✓ Од ит. *piatto* (Skok, 2, стр. 677–678 s.v. *plat*; Musić, 1972, стр. 207; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 267).

• Ит. *piatto* од влат. **plattu(m)* < гр. *platys* „широк” (DELI, стр. 921).

➤ Забележен и облик са уметнутим вокалом *-u-*, *nijam* (Houtzagers, 1985, стр. 323; Jurišić, 1973, стр. 152; Vuković, 2001, стр. 264; Šimunović, 2006, стр. 398).

ћикара

✓ Од вен. *cicara* (Skok, 1, стр. 358 s.v. *ćikara*; Musić, 1972, стр. 233; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 54); уп. *cicchera* (Калабрија), истрором. *ćekara* (Skok l.c.).

• Од шп. *jícara* < мекс. (јокут) *gicatlí* (Skok l.c.; DELI, стр. 213; REW⁵ 3755a).

➤ У Сумаргину и Сплиту варијетет *чикара* (Novaković, 1994, стр. 115) / *чикара* (Magner i Jutronić, 2006, стр. 26).

шкудела

✓ Млађа посуђеница, од ит. *scodella* (Skok, 3, 645–646 s.v. *zdjela*; Musić, 1972, стр. 249; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 49; Vinja, 3, стр. 226).

• Ит. *scodella* од лат. *scūtella(m)*, деминутива од лат. *scūtra* „тањир”, неразрешене етимологије (Skok l.c.; DELI, стр. 1160–1161; REW⁵ 7756).

➤ Забележени и палатализовани облици *шкуђела* (Musić l.c.) / *шкудеља* (Вујичић, 1995, стр. 138), где је до палатализације дошло због утицаја вокала средњег реда *e* или због утицаја источнохерцеговачког дијалекта.

3.4. ПОСУДЕ ЗА ВОДУ: *барело* т. „буренце за воду, 25l”, *бокара* ф. „бокал”, *брока* ф. „уска емајлирана посуда, са жичаном дршком, за воду”, *лата* ф. „канта”, „плех”, *латарица* ф. „лимена кантица, обично велика конзерва”³, *сић* ф. „канта за воду, лимена или емајлирана”

барело

✓ Од вен. *baril*, ит. *barile* (ЕРСЈ, 2, стр. 203–204, са прегледом старије литературе).⁴ Романизам распрострањен и у другим балканским језицима, уп. буг. *барило*, алб. *barile*, тур. *baril* (ЕРСЈ l.c.).

• Етимологија ит. *barile* није разрешена. Указује се на предром. *barro

³ Лексеме *лата* и *латарица* у речнику говора Спича дефинисане су као „канта”, „кантица”, што је доста уопштено, али на основу значења тих лексема у другим црногорским и хрватским говорима, јасно је да се ради о посудама у којима се држи вода или, евентуално, млеко (Бока которска).

⁴ Вен. *baril* сматра се медитеранском речју, због широког ареала (Vinja, 1, стр. 42–44).

„блато, глина” (DELI, стр. 117) и на лонг. *bara* са додатим суфиксом *-ile* (REW⁵ 1038).

- У говорима Црне Горе и облици на *бу-*: *бурило* (Станић, 1990–1991, стр. 67) / *бурило* (Стијовић, 1996, стр. 281; Ћупић и Ћупић, 1997, стр. 37–38). Вероватно укрштање лексема *бурица* и *барило* (Skok, 1, стр. 112). Друга је претпоставка да ликови са *бур-* нису настали укрштањем, већ из два извора – **barro* „глина” > *барил* и **burro* које је дало облике на *бур-* (Vinja, 1, стр. 42–44).⁵

бокара

- ✓ Вероватно у вези с лат. **bacca, bacchi* „врч за воду“ (Šega, 2006, стр. 39–41; REW⁵ 862). Мање је вероватно порекло од лат. *bacca, baccar* „id.” (Skok, 1, стр. 184 s.v. *bokal*).⁶ Извођење с.-х. *бокар* од вен. *bocal*, ит. *boccale* (Musić, 1972, стр. 135; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 36) није могуће, јер прелаз *p > l* није својствен ром. позајмљеницама присутним на словенском терену.
- Реконструисани лат. облик **bacca, *bacchi* је могућег келтског порекла (REW⁵ 862).
- Забележено и *букар(a)* (PCA 2, стр. 265). Вероватно се не ради о укрштању са неком слов. речју, већ о честом прелазу ром. *o > c.-x. u*, до ког долази у свим акценатским положајима (уп. и Musić, 1972, стр. 78).

брока

- ✓ Вероватно од вен. *broca* (Vinja, 1, стр. 71). Мање је вероватно порекло од ит. *brocca* „суд за воду” (Skok, 1, стр. 216 s.v. *broka*¹).⁷
- Етимологија романског предлошка није разрешена. Као могући предлошак наводи се реконструисани облик из говорног лат. **brōcca(m)* „алатка са дршком” < лат. *brōccus*, под утицајем гр. *brochis* „мастионица” или, мање вероватно, *prōchus* „суд за воду” (DELI, стр. 168; REW⁵ 1320).
- Забележен и облик са уметнутим *-в-* (*броква*) у говорима Далмације и Истре (Turina i Šepić, 1977, стр. 23; Šimunović, 2006, стр. 82; Kalogjera, Svoboda i Josipović, 2008, стр. 34).

лата

- ✓ Од срлат. *latta*, чији је други рефлекс дијалекатски облик *lattone*, карактеристичан за говоре северне Италије (Skok, 2, стр. 274 s.v. *lata*).
- Ит. *latta* од познлат. *lātta(m)* (DELI, стр. 655), могућег германског

⁵ Основа *бур-* и у *буре* (Vinja l.c.). На Јадрану, *бур-* је ранија, домаћа фаза (*fase anteriore*), а *бар-* каснија, алоглотска фаза (*fase seriore*), јер су *барил*, *барилом* млађи венецијанизми (*ibid.*).

⁶ Због ограниченог ареала речи *basar*, ово тумачење доводи се у питање (Rocchi, 1990, стр. 68).

⁷ Скок преузима тумачење из DEI, стр. 604, не узимајући у обзир Батистијев суд прихваћен од већине етимолога (> гр. βρόχης, βρόχιον „суд”) (уп. Vinja, 1, стр. 71).

или галског порекла (REW⁵ 4933).

- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти. Ова позајмљеница постала је мотивна реч за именицу *латарица* што указује на одређени степен распрострањености и одомаћености лексеме *лата*.

латарица

- ✓ Изведеница на домаћем терену од именице *лата* суфиксом *-арица*.

сић

- ✓ Млађа вен. посуђеница (вен. *sechio*), замењује старије *сигло* – далм.-ром. лекс. остатак од лат. *sītūlus*, са прелазом *m > ð* (Skok, 3, стр. 228 s.v. *sidlo*; REW⁵ 7962).⁸
- Вен. *sechio* / ит. *secchia* од говорног лат. **sīcla(m)*, срлат. *sīclu(m)* < кллат. *sītula(m)*, неразрешене етимологије (DELI, стр. 1172).
- У Сумартину и Сплиту варијетет *сич* (Novaković, 1994, стр. 136; Magner i Jutronić, 2006, стр. 150).⁹

3.5. СУДОВИ ЗА АЛКОХОЛНА ПИЋА: боџун м. „флаша, доле шира, горе уска, из које се служи вино”, дамица^{она} ф. „велика оплетена стаклена боца, за вино, уље”

боџун

- ✓ Балканизам вен. порекла (< вен. *bozza*) са аугментативним суфиксом *-one* (вен. *-on*) (Skok, 1, стр. 177–178 s.v. *boca*; Musić, 1972, стр. 137; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 36; Cossutta, 2010, стр. 173). Облици са *-ц-* несумњиви венецијанизми, док облици са *-ч-* могу бити старији романизми (Skok l.c.).
- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

дамица^{она}

- ✓ Од ит. *damigiana*, вен. *damegiana* (Skok, 1, стр. 378–379 s.v. *damižana*).
- Ит. реч вероватно од фр. *dame-jeanne*, погрешно интерпретирано народном етимологијом као *dame Jeanne* (DELI, стр. 310). Могући предлогач и прованс. *datajano* / *damejano* (< прованс. *deteg* „половина”) (DELI l.c.; REW⁵ 2733).
- Забележен прелаз предакценатског ром. вокала *-а-* у *-е-*, под утицајем дисимилације (уп. Musić, 1972, стр. 77) – *демижана* (Боричић, 2002, стр. 64; Станић, 1990–1991, стр. 152) / *демижана* (Kašić, 1995, стр. 354) и прелаз *-а-* у *-и-*, ређи у ром. посуђеницама – *димижан* / *димижан* (Станић, 1990–1991, стр. 157). У облику *темижана* до прелазом *т* у *ð* долази због мешања блиских дентала (уп. Musić, 1972, стр. 86).

3.6. СУДОВИ ЗА УЉЕ: дамица^{она}

⁸ Према другом тумачењу, старији облик *сигло* (далм. *siclo*) није аутохтона реч, већ старија вен. позајмљеница, због очуване групе *-cl-* (Rocchi, 1990, стр. 326).

⁹ Колебање између *ћ* и *ч* је очекивано, јер се изговор овог ит. палатала налази између с.-х. *ћ* и *ч*.

дамица^{она}

- ✓ О етимологији в. § 3.5.

4. ЈЕЛА И ПИЋА:

4.1. ЈЕЛА:

4.1.1. ОПШТИ НАЗИВ: *ваган* т. „јело”**ваган**

- ✓ Од фурл. *vagán*, *bagán*; уп. ит. дијал. *bàgano* „место у коме се чува посуђе”, *gabána* „посудица”, *cavagno*, *gavagno* „корпа”. Мање је вероватно порекло од вен. *vago* (Musić, 1972, стр. 141; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 370).
- Забележено и *вагун* (Turina i Šerić, 1977, стр. 214; Roki, 1997, стр. 561; Kalogjera et al., 2008, стр. 385) / *вагун* (Vuković, 2001, стр. 391; Šimunović, 2006, стр. 615).

4.1.2. ПРЖЕНА ЈЕЛА: *приганија* ф. „пржено јело (месо, кобасице, јаја, поврће)”**приганија**

- ✓ Изведеница од глагола *пригат* „пржити” суфиксом *-ија*, далм.-ром. лекс. остатка од лат. *frīgere* (Skok, 1, стр. 530–531 s.v. *frigati*; Rocchi, 1990, стр. 181; Musić, 1972, стр. 212). Мање је вероватно порекло тог глагола од ит. *friggere* (Lipovac-Radulović, 1997, стр. 238).¹⁰
  - Лат. *frīgere* (> ит. *friggere*) ономатопејског је порекла (DELI, стр. 460).
  - Реч посведочена само у Спичу (Поповић и Петровић, 2009, стр. 140).
- 4.1.3. ЈЕЛА ОД МЕСА: *брзола* ф. „врста јела од свежег свињског меса”, *фрешкада* ф. „јело од меса тек закланих свиња”

брзола

- ✓ Од вен. *brisiola*; уп. фурл. *brisirole*, *bras'ola*, деминутивни облик на *-olus* (Skok, 1, стр. 221–222 s.v. *bružola*; Musić, 1972, стр. 138; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 41).
- Ит. дијалекатски облици од герм. *brāsa* (Skok l.c.).
- Чешћа фонетска варијанта је *бржоло* (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 52) / *бржоло* (Turina i Šerić, 1977, стр. 24; Šimunović, 2006, стр. 84; Jurišić, 1973, стр. 31). Забележен и облик са вокалом *-и-*, ближи ром. предлошку – *брижоло* (Hraste et al., 1979, стр. 77; Vuković, 2001, стр. 49). У Будви и Паштровићима *брџола* (Lipovac-Radulović, 1997, стр. 46).

фрешкада

- ✓ Изведеница од придева *фрешак* суфиксом *-ада*, од ит. *fresco* (Skok, 1, стр. 530 s.v. *fresak*; Musić, 1972, стр. 239; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 96).

¹⁰ Претпоставка је мање вероватна јер се прелаз лабиодентала *f* у лабијал *p*, какав је у *пригати*, сматра једном од најстаријих промена у романским позајмљеницама (уп. Musić, 1972, стр. 87).

- Ит. реч од западнороманског германизма *frisk* (Skok l.c.; DELI, стр. 459; REW⁵ 3521).
  - Реч посведочена само у Спичу (Поповић и Петровић, 2009, стр. 159).
- 4.1.4. ХЛЕБ И ПЕЦИВА: *бешкот* т. „двопек (хлеб)”, *галета* ф. „тврдо и округло пециво, короман, ђеврек”, *франзела* ф. „хлеб сличан француском, печен у Сутомору, после I светског рата”

бешкот

- ✓ Интернационална реч, од ит. *biscotto* (EPCJ, 3, стр. 211–212, са прегледом старије литературе).
- Ит. *biscotto* од лат. *biscōtu(m)* (Skok l.c.; DELI, стр. 145; REW⁵ 1123). Фистер доводи у питање постојање лат. сложенице од *bis* и *coctum*, јер она није забележена у срлат. све до XII века, што указује на каснију творбу (LEI, 1, стр. 59–76).
- Ит. предлошку најближи су облици на *би-*: *бишкот* (Hraste, Šimunović und Olesch, 1979, стр. 51) / *бишкот* (Milevoj, 2006, стр. 49). Облици на *бе-*: *бешкот* (Станић, 1990–1991, стр. 35; Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 43; Кашић, 1995, стр. 352) / *бешкот* (Ћупић и Ћупић, 1997, стр. 21) не могу се тумачити као псеудоекавизам, јер се јављају у јекавским говорима (уп. EPCJ l.c.); нејасни и облици на *ба-*: *башкот* (Houtzagers, 1985, стр. 207; Vuković, 2001, стр. 33; Šimunović, 2006, стр. 62) (уп. EPCJ l.c.).

галета

- ✓ Од ит. *galletta* (Skok, 1, стр. 547 s.v. *galeta*; Musić, 1972, стр. 145; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 101; DELI, стр. 473).
- Ит. *galletta* од фр. *galette*, деминутива од стфр. *gal* „каменчић” (Skok l.c.). Семантички помак у фр. *galette* мотивисан је истим обликом камена и колача (DELI l.c.).
- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

франзела

- ✓ Вероватно од рум. *franzelă*, вар. *franzöla* (Cioranescu, стр. 340; Tiktin, 2, стр. 185).
  - Рум. *franzelă* од гр. *φραντσόλα*, одакле ит. *fran(ce)sella* (Cioranescu l.c.) или од нгр. *φραντζέλα* (Tiktin l.c.). Уп. буг. *franĝela* (Cioranescu l.c.).
  - Реч посведочена само у Спичу (Поповић и Петровић, 2009, стр. 159).
- 4.1.5. КОЛАЧИ: *патишпањ* т. „врста колача, од брашна и јаја”, *фугаца* ф. „колач од брашна и јаја”

патишпањ

- ✓ Од ит. *pan di Spagna*. Балк. италијанизам, уп. буг. *пандишпан*, рум. *pandișpan* (Skok, 2, стр. 596 s.v. *pan²*).
- Ит. *pan di Spagna* је новија сложеница; први помен крајем XVII века (DELI, стр. 869).

- Ближе ит. предлошку стоје *пандиштањ* (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 272); *пан де спѣња* (Роки, 1997, стр. 368); *падешипѣња* (Šimunović, 2006, стр. 382).

фугаца

- ✓ Вероватно од срлат. *fōsacēa*. Мање је вероватно порекло од ит. *focaccia* (Lipovac-Radulović, 1981, стр. 97).¹¹ Старија позајмленица је с.-х. *погача* са прелазом *ф > п*, који сведочи о старини тог романизма (Skok, 2, стр. 694; Rocchi, 1990, стр. 178; Šega, 2006, стр. 142–144).
- Срлат. *fōsacēa* (> ит. *focaccia*) од лат. *focācia(m)*, у вези с лат. *fōcus* „огњиште”, тј. „место где се пекао хлеб” (DELI, стр. 444; Skok l.c.).
- Лексема посведочена у Боки – *фугаца* (Lipovac-Radulović l.c.) / *фугаца* (Lipovac-Radulović, 1997, стр. 91) и Дубровнику – *фогаца* (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 427).

4.1.6. ТЕСТЕНИНЕ: макарале pl.t. „макароне”

макарале

- ✓ Од вен. / фурл. *macaron*, ит. *maccherone* (Skok, 2, стр. 359 s.v. *makarun*; Musić, 1972, стр. 185; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 203).
- Ит. *maccherone* без коначне етимологије, али са више тумачења.¹² Могуће је гр. порекло, од *makaria* „јело које се једе на сахрани” (дер. од *makarios* „блажен”) или од споја *makarios* „блажен” и *aiónios* „вечан” > *makarōnía* „id.”. Према другом тумачењу, ит. *maccherone* од ит. глагола *maccare* „месити” или именице *masso* „полента са пасуљем” (DELI, стр. 693–694).
- Реч посведочена у Спичу и Боки (Поповић и Петровић, 2009, стр. 122; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 203; ead. 1997, стр. 179). Ова позајмленица постала је мотивна реч за именицу *макаралача*, што указује на одређени степен распрострањености и одомаћености лексеме *макарале*.

4.2. ПИЋА: мурвоача f. „дудова ракија, дудара”

- ✓ Изведеница на домаћем терену од именице *мурва* суфиксом *-ача*. У питању је исти творбено-семантички тип „ракија од...” присутан и у лексици словенског порекла, уп. *орახовача*, *крушковача*, *дудовача* итд (в. Клајн, 2003, стр. 66–67).

5. НАМИРНИЦЕ:

5.1. ЗАЧИНИ И ЗАЧИНСКЕ БИЉКЕ: петрусин m. „першун”, цукар m. „шећер”

петрусин

- ✓ Вероватно од гр. *петросέλινον* (Vinja, 1, стр. 28) или од вен. (тј.

¹¹ Прелаз *к > г* указује пре на дијалекте северне Италије као могући извор, јер у тим говорима до соноризације међувокалних оклузива долази већ у V веку (уп. Skok, 2, стр. 694).

¹² Тумачења се заснивају на претпоставци да су макароне некада имале другачији облик, тј. да су имале облик кнедли (DELI, стр. 693–694).

северноиталијанског) *persémolo* / *presémolo* (Rocchi, 1990, стр. 272–273; Cossutta, 2010, стр. 106).¹³

- Забележено и *петрусимул* (Šimunović, 2006, стр. 396; Roki, 1997, стр. 381; Jurišić, 1973, стр. 152), као и *першеџмул* (Houtzagers, 1985, стр. 320) и *пршемул* (Kalsbeek, 1998, стр. 531).

цукар

- ✓ Од ит. *zuccheru* / вен. *zucaro* у приморским говорима (Skok, 3, стр. 384–385 s.v. *šećer*; Musić, 1972, стр. 242; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 49).

- Ит. *zuccheru* / вен. *zucaro* од ар. *sukkar* (DELI, стр. 1470; Skok l.c.; REW⁵ 8411a).

- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

5.2. БИЉКЕ И ЊИХОВИ ПЛОДОВИ: *мурва* f. „дуд”, *мурвоина* f. „дудово дрво”, *фашин* m. „руковат кукурузних стабљика”

мурва

- ✓ Далм.-ром. лекс. остатак од *mōrus*, *mōrum* (Skok, 2, стр. 484 s.v. *tura*²). Мање је вероватно порекло од ит. *mora* (Musić, 1972, стр. 192; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 223).

- Лат. *mōrum* вероватно из неког од медитеранских језика, можда преко гр. *μόρον*, *μορέα* (Šega, 2006, стр. 180–182; REW⁵ 5696).¹⁴

- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти. Ова позајмљеница постала је мотивна реч за именице *мурвоача*, *мурвоина*, што указује на одређени степен распрострањености и одомаћености лексеме *мурва*.

мурвоина

- ✓ Изведеница на домаћем терену од именице *мурва* суфиксом *-ина*, који је у највећем броју случаја романског порекла (уп. Клајн, 2003, стр. 240).

фашин

- ✓ Вероватно од вен. *fassina*, *fassinada* „свежањ, нарамак дрва” < лат. *fascina* (Vinja, 1, стр. 149). Мање је вероватно порекло од ит. *fascina* „id.” (Skok, 1, стр. 508 s.v. *faš*; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 82).

- Ит. *fascina* од лат. *fascina(m)* < лат. *fāscis* „свежањ, нарамак” (DELI, стр. 419).

- Значење „нарамак дрва” још у ји. Боки и на Вргади (Lipovac-Radulović,

¹³ Неки од облика у приморским говорима потичу директно из гр. (нпр. *петрусимен*, Корчула; *петришмун*, Бошкарија), где би највероватније спадао и спичански *петрусин*, а други из вен. (нпр. *прешимул*, Лабин; *прешемул* / *пршемул*, Орбанићи) (Vinja, 1, стр. 28).

¹⁴ Рефлекси лат. речи у готово свим ром. језицима, али са различитим значењима – „дуд” (ит. *mora*, фурл. *mōre*) и „купина” (рум. *mură*, прованс. *amora*). Значење „дрво дуда” само у ит. и рум. (Šega l.c.; REW⁵ l.c.).

1997, стр. 79; Jurišić, 1973, стр. 55).

5.3. ПОВРЋЕ: *пипун* м. „диња”, *порилук* м. „празилук”

пипун

- ✓ Далм.-ром. лекс. остатак од лат. *perro*, *-onis*. Уп. буг. *пипон*, цинц., мегл. *pipon* 'и, алб. *pjerpër* (Skok, 2, стр. 660 s.v. *pipin*). Мање је вероватно порекло од ит. *porone* (Musić, 1972, стр. 206; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 265).
- Лат. *përone(m)* < гр. *pérōn*, где се види сем. помак са „печен на сунцу” на „диња” (DELI, стр. 956).
- Лексема посведочена у Црној Гори (Пешикан, 1965, стр. 266; Боричић, 2002, стр. 215; Ћупић и Ћупић, 1997, стр. 328), Дубровнику (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 283) и Конавлима (Kašić, 1995, стр. 362).

порилук

- ✓ Први део сложенице од ит. *porro* (Skok, 3, стр. 10 s.v. *por*; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 273). Могући предложак и лат. *põrrum* (Cossutta, 2010, стр. 94).
- Ит. *porro* од лат. *põrrum* „поврће”, предие. порекла (DELI, стр. 958).
- Забележен и скраћени облик, без словенског дела сложенице – *por* (Бојанић и Тривунац, 2002, стр. 300; Kašić, 1995, стр. 363) / *por* (Lipovac-Radulović, 1997, стр. 234).

5.4. МАХУНАРКЕ: *макарулача* ф. „сорта дуге и широке бораније”, *фацола* ф. „пасуљ”

макарулача

- ✓ Изведеница на домаћем терену од именице *макаруле* суфиксом *-ача*, на основу сличног облика бораније и тестенине. О етимологији в. § 4.1.6.

фацола

- ✓ Од вен. *fasol*, *fasiol* (Skok, 1, стр. 126–127 s.v. *bažulj*). Порекло од ит. *fagiolo* мање је вероватно због фонетског лика ит. речи (Musić, 1972, стр. 236; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 83). Уп. истрором. *fažol*, фурл. *fasùl* (Skok l.c.); вељотско *fasùl* (REW⁵ 6464).
- Ит. *fagiolo* / вен. *fasol* од лат. *phasēolu(m)* < лат. *phasēlus* < гр. *phásēlos*, могућег егејског порекла (Skok l.c.; DELI, стр. 413).
- У Старој ЦГ варијетет *вацола* (Пешикан, 1965, стр. 288).¹⁵

6. НАЗИВИ ЗА МЕРЕ: *бага^ош* м. „мера за жито, 25 кг”, *багашић* м. „мера за тежину, 2.5 кг”

бага^ош

- ✓ Вероватно у вези с ит. *baga* „кожна врећа, мех”. Можда домаћа изведеница на *-аш*, уз промену рода (EPCJ, 2, стр. 48–49). Другачије

¹⁵ До прелаза *ф* > *в* дошло највероватније због утицаја источнохерцеговачких говора у којима се глас *ф* не изговара, те се овај прелаз везује, пре свега, за континенталне говоре (уп. Musić, 1972, стр. 87).

о пореклу суфикса *-au* < лат. *-asius* (Skok, 1, стр. 89 s.v. *bagaš*). Уп. фурл. *bage* „бокал за држање вина и других пића”, *bagán* „барилце” (Skok l.c.).

- Ит. *baga* у вези с прованс. *baga* „свежањ, торба”; могуће предие. порекло (DEI, стр. 403).
- Лексема посведочена у Црној Гори – *багаиш* (Боричић, 2002, стр. 28; Стијовић, 1996, стр. 280; Пешикан, 1965, стр. 220) / *багаиш* (Ђупић, 1977, стр. 11). Ова позајмљеница постала је мотивна реч за именицу *багаишић*, што указује на одређени степен распрострањености и одомаћености лексеме *бага^оиш*.

багаишић

- ✓ Изведеница на с.-х. терену од именице *бага^оиш* домаћим деминутивним суфиксом *-ић*.

7. ОСТАЛО: *бокун* т. „комад, парче”, *фета* ф. „парче”

бокун

- ✓ Од ит. *boccone* (Skok, 1, стр. 231 s.v. *buka*; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 36; Cossutta, 2010, стр. 241).
- Ит. *boccone* је аугментатив од ит. *bócca* „уста” < лат. *bucca* „образ”¹⁶ (DEI, стр. 150).
- У с.-х. говорима, облици са *-о-* уместо *-у-* (Roki, 1997, стр. 36; Milevoj, 2006, стр. 52) последица су венецијанског утицаја (Skok, 1, стр. 231 s.v. *buka*).

фета

- ✓ Од ит. *fetta* (Skok, 2, стр. 560–561 s.v. *opljača*; Musić, 1972, стр. 236; Lipovac-Radulović, 1981, стр. 86).
- Ит. *fetta* вероватно од **offetta*, деминутива од *offa*, на основу прелаза **l’offetta* > *fetta* (DEI, стр. 428). Лат. реч можда од гр. *ὀφέλλων*, нгр. *φελλί* (Skok l.c.).
- Лексема распрострањена у говорима Приморја и континенталне Црне Горе, без фонетских варијанти.

Закључак

У овом раду сакупљени су романизми који се односе на кухињу и кулинарство у говору Спича и извршена је лексичко-семантичка и етимолошка анализа ових лексема. Лексичко-семантичка анализа указала је на постојање великог броја романизама из семантичког поља кухиње и кулинарства који су у употреби у говору Спича, а који су у српско-хрватски ушли углавном из италијанског језика или посредством њега. Њихова заступљеност је очекивана, с обзиром на културно-историјске околности и интензивне трговачке активности. Најбројније

¹⁶ Значење „образ” одржало се само у румунском, док је значење „залогај” први пут забележено код Катона и Варона, уместо клат. *os* (LEI, 1, стр. 1100–1352).

међу њима су именице, на основу чега можемо закључити да су са прихватањем нових предмета истовремено преузимани и њихови називи.

У испитиваном корпусу су, поред правих позајмљеница, присутне и изведенице настале на домаћем терену – *багашић, латарница, макарулача, мурвоача, мурвоина, приганија, таулинић, фрешкада*. Лексема *бага^ачи* је такође могућа домаћа изведеница, али суд о њеном пореклу није коначан и захтева даља истраживања. Најпродуктивнији су домаћи деминутивни суфикс *-ић* (*багашић, таулинић*) и суфикс *-ача* (*макарулача, мурвоача*). Настајање деривата указује на постојање одређеног степена адаптираности ових позајмљеница у српско-хрватском језику. Поред деривације, у обзир је узета и способност развијања полисемије. Међутим, ниједна од анализираних лексема није развила полисемантичку структуру.

Етимолошка анализа је показала да романизми у говору Спича припадају и старијем и новијем слоју романизама. Већим делом ради се о новијим позајмљеницама, пре свега из венецијанског дијалекта (*боџун, брзола, брока, бруштулин, макаруле, пињата, пирун, сић, таваја, тећа, ћикара, фаџола, фашин, џукар*). Присутне су и речи пореклом из италијанског књижевног језика (*бешкот, бокун, галета, дамица^ана, дузина, патишпањ, пјат/пљат, порилук, таулин, фета, фрешкада, шкудела*), као и једна позајмљеница из фурланског – *ваган*. Постоје и старије позајмљенице, тј. далматоромански лексички остаци – *ка^ача, мурва, пипун, приганија, просуља*. Лексема *бокара* вероватно је у вези с латинским **bassa, bassi*. Лексеме *лата* и *фугаца* припадају средњелатинском слоју позајмљеница. Реч *петрусин* у приморским говорима потиче из два извора – директно из грчког језика и преко венецијанског дијалекта. Лексема *франзела*, пореклом из румунског језика, позната је искључиво говору Спича.

ИЗВОРИ

- Бојанић, М. и Тривунац Р. (2002). Рјечник дубровачког говора. *СДЗб*, 49, 9–458.
- Боричић Тиврански, В. (2002). *Рјечник васојевићког говора*. Београд: Просвета.
- Вујичић, М. (1995). *Рјечник говора Проићења (код Мојковца)*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности (Посебна издања ЦАНУ књ. 29, Одјељење умјетности књ. 6).
- Пешикан, М. (1965). Староцрногорски средњокатунски и љешански говори. *СДЗб*, 15, 1–294.
- Поповић, М. и Петровић, Д. (2009). О говору Спича: Грађа. *СДЗб*, 56, 1–275.
- РСА (1959–). *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Београд: Институт за српски језик Српске академије наука и уметности.
- СДЗб (1905–). *Српски дијалектолошки зборник*. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик.
- Станић, М. (1990–1991). *Ускочки речник*, 1–2. Београд: Научна књига.
- СТИЈОВИЋ, Р. (1990). Из лексике Васојевића. *СДЗб*, 36, 121–380.
- СТИЈОВИЋ, Р. (1996). Романизми у говору Васојевића. У Ј. Планкош (Ур.), *О*

- лексичким позајмљеницама* (279–297). Суботица – Београд: Градска библиотека Суботица – Институт за српски језик САНУ.
- Ђупић, Д. (1977). *Говор Бјелопавлића*. *СДЗб*, 23, 1–226.
- Ђупић, Д. и Ђупић, Ж. (1997). *Речник говора Загарача*. *СДЗб*, 44, 9–615.
- ***
- Dulčić, J. i Dulčić P. (1985). *Rječnik bruškoga govora*. *HDZb*, 7, 371–747.
- HDZb (1956–). *Hrvatski dijalektološki zbornik*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Houtzagers, H. P. (1985). *The Čakavian dialect of Orlec on the Island of Cres*. Amsterdam: Rodopi.
- Hraste, M., Šimunović, P. und Olesch, R. (1979). *Čakavisches-deutsches Lexicon*. Köln – Wien: Böhlau Verlag.
- Jurišić, B. (1973). *Rječnik govora otoka Vrgade*, II. dio Rječnik. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Kalogjera, D., Svoboda, M. i Josipović, V. (2008). *Rječnik govora grada Korčule*. Zagreb: Novi Liber.
- Kalsbeek, J. (1998). *The Čakavian Dialect of Orbanići near Žminj in Istria* (= Studies in Slavic and General Linguistics 25). Amsterdam – Atlanta: Rodopi.
- Kašić, Z. (1995). *Govor Konavala*. *СДЗб*, 41, 241–396.
- Lipovac-Radulović, V. (1981). *Romanizmi u Crnoj Gori, jugoistočni dio Boke Kotorske*. Cetinje/Titograd: Obod/Pobjeda.
- Lipovac-Radulović, V. (1997). *Romanizmi u Crnoj Gori. Budva i Paštrovići*. Novi Sad: MBM–plas.
- Magner, T. F. i Jutronic, D. (2006). *Rječnik splitskog govora*. Zagreb: Durieux.
- Mardešić-Centin, P. (1997). *Rječnik komiškog govora*. *HDZb*, 4, 265–321.
- Milevoj, M. (2006). *Gonan po nase. Rječnik labinske čakavice*. Labin: Mathias Flacius.
- Musić, S. (1972). *Romanizmi u severo-zapadnoj Boki Kotoskoj*. Beograd: Filološki fakultet Beogradskog univerziteta.
- Novaković, P. (1994). *Sumartinski rječnik. Čakavska rič*, 2, 105–145.
- Roki-Fortunato, A. (1997). *Libar Viškiga Jazika*. Toronto: Libar Publishing.
- Turina, Z. i Šepić, A. (1977). *Rječnik čakavskih izraza. Područje Bakarca i Škrljeva*. Rijeka: Riječko književno i naučno društvo.
- Šimunović, P. (2006). *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Brevijar.
- Vuković, S. (2001). *Ričnik selaškega govora. Rječnik dijalekta Selaca na otoku Braču*. Split: Laus.

ЛИТЕРАТУРА

- Вуковић, Г. (1988). *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет – Институт за јужнословенске језике.
- ЕРСЈ (2003–). *Етимолошки речник српског језика*. Београд: Институт за српски језик Српске академије наука и уметности.

- Клајн, И. (2003). *Творба речи у савременом српском језику. Део 2, Суфиксација и конверзија*. Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства / Институт за српски језика САНУ – Матица српска.
- Црњак, Д. (2006). *Терминологија куће и покућства у Лијевчу пољу и Жупи*. Бања Лука: Филозофски факултет.

***

- Cioranescu, A. (1966). *Diccionario etimologico rumano*. La Laguna: Universidad de la Laguna, Secretariado de publicaciones.
- Cossutta, R. (2010). *Romanizmi v poljedelskem in vinogradiškem izrazju Slovenske Istre*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- DEI (1950–1957). Battisti, C. & Alessio, G. *Dizionario etimologico italiano*, 1–5. Firenze: Giunti Editore.
- DELI (1979–1988). Cortelazzo, M. & Zolli, P. *Dizionario etimologico della lingua italiana*, 1–5. Bologna: Zanichelli.
- Gaćić, J. (2008). Riječi latinskog i romanskog podrijetla u gastronomskoj terminologiji Dalmacije. *Filologija*, 49, 51–63.
- LEI (1984). Pfister, M. *Lessico etimologico italiano*. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag.
- Miočić, K. (2011). Romanizmi u govoru Baških Oštarija. *Jezikoslovlje*, 12.1, 51–74.
- Pellegrini, G. B. (1976). Pignatta. *Archivio glottologico italiano*, 61, 165–172.
- REW (1972⁵). Meyer-Lübke, W. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: C. Winter.
- Rocchi, L. (1990). *Latinismi e romanismi antichi nelle lingue slave meridionali*. Udine: Campanetto Editore.
- Skok, P. (1971–1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, 1–4. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Spicijarić, N. (2009). Romanizmi u nazivlju kuhinjskih predmeta u govoru Dubašnice na otoku Krku – etimološka i leksikološka obrada. *Fluminensia*, 21/1, 7–24.
- Šega, A. (2006). *Starejši latinizmi in romanizmi v slovenščini* (Nepublikovana doktorska disertacija). Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- Tiktin, H. (1986–1989). *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, 1–3. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Vinja, V. (1998–2004). *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, 1–3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga.